

פרוטוקול מס' 135

מישיבת ועדת החינוך והתרבות

מיום ב', ט' בסיון תשל"ב - 22.5.1972, שעה 11.00

נכחו:

חברי הוועדה:

א. רימלט - היו"ר
ב. אליעד
מ. ידיד
ש. לויין
א. ורדיגר
מ.צ. ברניה
א. רוזיאל-גאורד
ב. שחרר

מוזמנים:

ד"ר פרזנר - אגף הבינוי, משרד החינוך והתרבות

מזכירת הוועדה: ד. פלר

רשמה: צ. הירשפלד

סדר היום: סיכום הסיוור בבית-הספר המקיף בראש-העין.

היו"ר א. דימלט:

אני פותח את הישיבה.

הנושא הוא סיכום הביקור שערכה הוועדה לפני הצהריים בראש-העין, ואני מכבד בברכה את הגב' פוזנר, מטעם משרד החינוך והתרבות.

בראש-העין יש בית-ספר מקיף גדול, יפה ומפואר, שלא הושלם, אבל בית-ספר כזה שלא נמצא בכל מקום. הוא נבנה במרחק של 70 - 60 מטר מבית-חרושת לזפת. בית-החרושת לזפת היה מיטרד ציבורי במקום עד שנת 1952. הואיל והוקם בית-ספר במקום זה, הגיעו תלונות שהעשן של המפעל חודר לכתות. גם ריח הגאזים הנפלטים מן הארובות חודר לכתות, וסופר לבו על מקרים שהילדים לא יכולים ללמוד, ועל מקרים רבים שבנות מרגישות בחילה. כפי שבמסר לבו, היו מקרים של המעלפיות בנוכחות אחות בית-הספר, וזה גם משפיע לרעה על ילדים שסובלים ממחלת הקצרת.

התעוררות ההורים התחילה כעבור שנה וחצי, כאשר נבחר ועד הורים חדש. לא יכולנו לקבל אינפורמציה חד-משמעונית מסיבות שאינני יודע, מתי חדל המנהל לפנות למועצה המקומית והחל לפנות למשרד החינוך. ידוע רק שמשרד החינוך נכנס לתמונה בפברואר-מרץ השנה, לאחר השביתה הראשונה. היו דיונים שונים עם משרד הפנים, משרד הבריאות והמועצה המקומית, ובמסר לבו על-ידי מפקח המחוז שקיים כבר סיכום שנעשה לפני ימים אחדים. הסיכום האחרון נעשה אתמול, בירושלים, לאחר שפרקליט המדינה הזמין את בעלי בית-החרושת שבגדו מתחיל משפט מטעם המועצה, והגיעו לידי הבנה. התביעה המשפטית בגד המפעל הוגשה באיחור של לפחות שבתיים. הסיכום הוא, שלאחר גלגולים רבים של אומדנים ושומות, יאמוד שמאי מוסמך את גובה הפיצויים שיש לשלם לבעל המפעל על-מנת שהוא יעזוב את המקום.

לפני הקמת בית-הספר היו תלונות בציבור על האדים והעשן והריחות, ואז הסכימו אנשי המפעל להתקין מתקנים שונים לפי עצות המוסד לגדות, אבל כעבור כמה חודשים הדבר חזר לקדמותו, וגם בפגישות אחרונות אמרו בעלי המפעל שהם מוכנים להוציא כספים נוספים, אבל הם יודעים, מפי מומחים, שהדבר לא יעזור.

העשן לא נכנס לחלק של הכתות, כי זה תלוי בכיוון. המפעל אמנם עובד כל היום, אבל העשן והריחות - מתוך תהליכים מסויימים - מתחילים משעה חמש בבוקר, וזה במשך עד שעה 11 לפני הצהריים. המנהל והמורים אמרו לבו שהעשן והמשקע של הריחות והארויר הדחוס, נשאר בכתות. בכתות רבות למדו גם בימי חמסין בחלונות סגורים, ואף-על-פי-כן הריחות חדרו לתוכם. מה שהפליא אותי - וברודאי אינני היחיד בין חברי הוועדה - היא העובדה שכאשר המקום אותר (בית-הספר נבנה על-ידי תרומה של קרן התרומות) ואושר על-ידי משרד החינוך, הסוכנות היהודית ומשרד הפנים - לא שמו לב לעובדה שבמרחק כה קטן מן הנבין ישנו מפעל של זפת. מה שהפליא אותנו עוד יותר, שלא נמצא מקום אחר להקמת בית-הספר. הם לא קבעו בדיוק איפה יעמוד בית-הספר, אם במרחק 70 מטר מן המגרש, או במרחק של 150 מטר. אחר-כך נעשתה תוכנית על-ידי ארכיטקט, ולפי מה ששמענו הארכיטקט לא היה כלל במקום. הנעייה היא שאיש מן האחראים לא היה במקום ולא התעורר, ובית-הספר הוקם כפי שהוקם.

אני רוצה להוסיף שאני בטוח שכל מועצה מקומית, שהיא קצת פחות מעגרת וחלושה מראש-העין, היתה מתקוממת בגד זה. שם אין הרבה רציפות, וראשי המועצה המקומית מודחים ומתחלפים לעתים קרובות מאד. ראש המועצה האחרון הודח וכיהן בתפקידו זה כמה פעמים במשך שנים אלה. אז המועצה המקומית שתקה. כלומר, מנהל בית-הספר, מאז הקמתו, טוען שהוא פנה למועצה המקומית, אבל לא נענה לפניותיו. הוא גם אומר שבתאריך מסויים - שלא הוגדר בדיוק - הוא פנה גם למשרד החינוך בירושלים, מפני שזה מוסד מקיף על-יסודי, ולפני הריאורגניזציה של החינוך היסודי, המפקח המחוזי עד לתקופה מסויימת לא טיפל בעניינים של החינוך העל-יסודי. על-כן אומר המנהל שהוא פנה במכתבים רבים לרשות המרכזית ולא נענה.

בנובמבר 1971 ביקר מנכ"ל משרד החינוך והתרבות בראש-העין. הוא ראה את המקום, ואמר שהמועצה המקומית צריכה לטפל בזה; ואם יהיה צורך, המשרד יטה שכם.

כעת אבקש את ד"ר פוזנר להסביר לנו
אם השתלשלות הדברים מוקודת לאתה. כיצד יתכן שביית-הספר הוקם במקום
שהוקם, ולא היתה דאגה להסרת המיטרד.

ד"ר פוזנר:

מבחינה פורמאלית אני רוצה להזכיר שקרן
החינוך הוקמה בשנת 1964 על-ידי המגבית
היהודית המאוחדת בארצות-הברית, ביוזמתם של בן-גוריון ושר החינוך דאז,
אבא אבן. הקרן פועלת ברשות שלטונות המס האמריקאיים, ואחד הכללים
של שלטונות המס הם שהקרן יכולה לבנות רק מצניח שאינם מיועדים לחינוך
חובה, כי לאלה חייבת לדאוג המדינה ומשרד החינוך והתרבות. יותר מזה -
אותם מוסדות הנבנים מכספי תרומות, יהיו משותפים ממס הכנסה בארצות-
הברית, רק באותם מקרים שמוסדות אלה אינם בבעלות המדינה או בבעלות
רשות מקומית. לצורך זה נקבע, לאחר משא-ומתן ארוך של המגבית עם עורך-
הדין שלה, שהסוכנות היהודית בישראל תשמש כסוכן של קרן החינוך בארצות-
הברית. לצורך זה הוקם משרד של הקרן בתוך הסוכנות היהודית בתל-אביב.
מגהל אותה אליעזר שביט ועל-ידו צוות של מהנדסים וארכיטקטים, שהם
יועצים ומכוונים של המבנים המתוכננים.

אחד המוסדות שנתרמו על-ידי ישראל
רוג'וזין, הוא בית-הספר בראש-העין. לתכנון בית-הספר קדמה תקופה ארוכה
של חיפוש מגרש אשר יאפשר להקים שני בתי-ספר - אחד לבנים ואחד לבנות,
כי לא הסכימו שבנים ובנות ילמדו באותו בניין. כאשר קבעו את המגרש,
ביקרו במקום המהנדסים והארכיטקט וגם בציג משרד החינוך. באותו זמן
בית-החרושת לא עבד, ולכן איש לא ראה שהוא מהווה מיטרד. גם בתקופה של
שבועיים שהתקיימה השביתה האחרונה, לא פעל המפעל אפילו יום אחד.

זה היה לפני תמש שבנים, ואז הרשות
המקומית ביקשה לסלק את המבנים או לבנות במקומם דברים אחרים. המועצה
המקומית לא הזכירה במלה שהיא יודעת על קיום המפעל ועל טענות שהיו
לאזרחים בסביבה. כי לוא היתה עושה זאת, היו ודאי מגיבים על כך.

גם בעת בניית בית-הספר לא הביאו
לידיעתנו שקיימת תרעומת בנושא זה. לאחר פתיחת בית-הספר ולפני תום
השנה הראשונה, פגה אליגו מנהל בית-הספר, ונדמה לי גם ראש המועצה, ואז
בקשנו את המהנדס הראשי, שהוא היועץ של קרן החינוך, לבדוק את העניין
ולבוא בדברים בעיקר עם משרד הבריאות, כדי לבדוק מה דצינות המיטרד ואם
יש בו סכנה. תשובת משרד הבריאות היתה שאין סכנה בדבר הזה, כי אחרת
היה מצווה לסגור את המפעל מכיוון שהוא רואה בזה מיטרד.

כדי להתגבר על הבעיה, הרשות המקומית
הציעה אז שהיא תטפל בזה, או על-ידי משא-ומתן או על-ידי הגשת תביעה
משפטית, היות ולמפעל לא היה רשיון לפעול. הוא פועל ברשיון רק משנת
1969. באותה תקופה בערך ביקר במקום המנהל הכללי, והוא מסר לי שמנהל
בית-הספר, בעזרת המועצה המקומית, יטפלו בזה אם בטוב ואם ברע. זמן קצר
לאחר-מכן, כאשר המורים טענו שהמצב הוחמר, התחיל לטפל בעניין סגן השר,
ד"ר שאקי. באותו זמן פניתי אני אישית לראש המועצה ושאלתי אותו איפה
הוא עומד. הוא ענה לי שבעל המפעל דורש מיליון לירות, ושאותנו בתליט
אין לשלם סכום זה. מר מלמד, שהיה ראש המועצה באותה תקופה, אמר לי
שהוא עומד להגיש תביעה משפטית; והיות והמפעל פועל ללא רשיון, זה
ייפסק בקרוב. בקשתי שיצביע על מגרש, שאליו אפשר להעביר את המפעל, כי
רק לאחר-מכן אפשר לקבוע את הפיצויים שמגיעים לבעליו. על זה היתה
שתיקה ולא קבלתי תשובה. על שאלה בוספת באמר לי, שהיות והמשפט עומד
להתקיים בחודש פברואר או מרץ, אין זמן לקבוע מגרש אחר. פניתי אל ראש
המועצה בבקשה שיקבע מגרש, כדי ששמאי יעריך אותו.

כאשר התקיימה השביתה הראשונה, הטיל
המנהל הכללי את הטיפול בעניין זה על מר פרישמן, מגהל המחוז, ואז
הפסקתי את הטיפול בזה. לפני כשבועיים הודיע לי מר פרישמן, שמר חיון -
הממונה על המחוז - בכנס לתמונה, והם מבנים למצוא פתרון הן לשביתה והן
לסילוק המיטרד. כאשר גם הדבר הזה לא נתן, את התוצאות המבוקשות, החליט
המנהל הכללי לפני שבוע-ימים לבקר בראש-העין. זה היה ביום שהודח מר
מלמד ונתמנה מר מנצור לתפקיד ראש המועצה, ושם הופיעו גם בציגי המורים
ועורך-דין הרשות המקומית. אז עורך-הדין נתן דין-וחשבון על המשא-ומתן,
על המשפט ועל סיכומי המשפט, והזכיר גם שביום ראשון (אתמול), תתקיים
ישיבה ביוזמתו של גבריאל בן. ללא קשר עם הישיבה עם מר בן, נקבע דיון
עם בציגי המורים ועם הרשות המקומית, ונתקבלה החלטה במקום, תתומה על-ידי

המנכ"ל, נציגי ארגון המורים ונציגי המועצה המקומית. זכרון-דברים זה מתייחס בעיקר לענין השביתה. כל המסובים, כולל נציגי המורים הסכימו שאפשר לבסות להגיע לידי הסכם עם המפעל, אבל אי-אפשר לחתום שטר שהם יזונו מהמקום. על-כן באמר שבמקרה וכל המאמצים והרצון הטוב לא יעזרו, נצטרך להעביר את בית-הספר לבנין אחר. היות ומתנהל עתה משפט בין שני הצדדים, לא יכולנו לחתום שאנו מתחייבים שהמיטרד יסולק.

לגבי המשא-ומתן עם הנהלת המפעל, באמר לנו על-ידי מספר אנשים מקומיים, שהנהלת המפעל מוכנה למשא-ומתן, וצריך לפעול באחת משלוש דרכים: לבנות ארובה, אם בגייתה מבטיחה לפי דעת המומחים, את סילוק המיטרד; להעביר את המפעל למקום אחר; לסגור אותו בכלל תמורת פיצוי נאות.

בקבעה ועדה מורכבת מאיש משרד הפנים - מר ללו - ממהנדס משרד החינוך, מר גלין, וראש המועצה, שיכנסו למשא-ומתן עם הנהלת המפעל בימים אלה, כדי לראות מה מתוך שלושה דברים אלה ניתן לעשות ובאיזה מתיר. הוחלט שמשרד החינוך ומשרד הפנים, לאחר שישרו את הסכום אשר ייקבע על-ידי המומחים כמתאים, יבואו בדברים עם אגף התקציבים של האוצר כדי לשלם סכום זה להנהלת המפעל. יתר-על-כן, הוחלט לבקש מהנהלת המפעל לא להפעיל את המפעל בתקופת המעבר בשעות הלימודים, או לא להפעיל אותו בכלל עד שיושג הסכם. ובאמר לנו שהנהלת המפעל נתנה את הסכמתה לא להפעיל את המפעל תוך תקופת המשא-ומתן.

הי"ד א. רימלט: אבי מבין שבית-הספר נפתח בשנת 1969.

ד"ר פוזנר: בדמה לי שהוא נפתח רק בשנת 1970.

הי"ד א. רימלט: המפעל כנראה פעל שנים לפני-כן, הואיל ובשנת 1969, בגלל המיטרד ובגלל בית-הספר, המועצה התליטה לא לחדש את הרשיון. אבי מעריך שהמפעל היה סגור עד שנת 1964, בתקופת המיטרד, וב-1967 התחיל המפעל לפעול. בגיית בית-הספר החלה בשנת 1968. שאלתי היא - אם המפעל פעל בזמן הנתת היסודות או הקמת הקירות, האם לא ביקר במקום - פרט למהנדס והאדריכל - מישהו מקרן החינוך, לראות איך הבנין מתקדם? האם לא נהוג שאדם ממשרד החינוך יבקר במקום כדי לראות אם אמנם מקימים את הבנין לפי התוכנית שאושרה? ואם כבר הייתה התקדמות ובית-הספר הוקם, האם לא ביקר מישהו ממשרד החינוך או מקרן החינוך לראות אותו? וזה כבר בשנת 1969, והארונות פולטות עשן וסירחון. כלומר, מחוץ להתעוררות החלושה של המקום, האם לא היה מקום להתעוררות משרד החינוך ומשרד הבריאות וגם קרן החינוך? כי בשנה הראשונה היו מיטרדים רבים והיו התכתבויות. השאלה היא אם לא היה צריך להתחיל בכל הפעולות הנעשות כעת, עוד לפני שהבנין הוקם. על-כל-פנים, אחרי שהבנין הוקם ולפני שהילדים נכנסו אליו.

א. ורדיגר: אנו יודעים שהרשות המקומית של ראש-העין היא מהרשויות הנתשלות. אנו רואים גם את חילופי הגברא במקום, ויודעים שהמקום הזה הוא בעייתי, ואלה שמנהלים אותו הם אנשים שאי-אפשר להטיל עליהם כל אשמה. אז אם משרד החינוך או הסוכנות היהודית מקימה מפעל כזה, יש בכל-זאת להתחשב באופי המקום. והאנשים הגרים בו. כאן היו צריכים לבדוק את הנתונים. ולכן, אפילו אם בית-החרושת לא פעל בשנה זו, או פעל ימים ספורים בשבוע - זה מספיק. השאלה היא איפה היו האנשים האחראים, ואיך הם לא ראו את הדבר הזה?

אנשי המקום טענו, שלפי דרישת משרד החינוך והתרבות, הם היו זקוקים ל-30 דונם אדמה. איבני יודע מה היו האלטרנטיבות, אבל בכל-אופן זו גם שאלה אם אפשר היה למצוא מקום טוב יותר וקצת להצטמצם בשטח, ולא לבנות בית-ספר גדול ליד המפעל החדון.

מ. ילדי: באמר לנו שהענין הופנה בזמנו למכון לבטיחות ולגרות, והבינותי שעוד בתהליך הבגייה הופנתה הבקשה אליהם, והם בקרו במקום ואמרו שבית-החרושת מהווה מיטרד. השאלה שלי למשרד החינוך היא - מתי פנו למכון לבטיחות ולגרות, ומתי קבלו את תווית-דעתם? לדעתי, חשוב לדעת מתי בדיוק זה היה. (ג) האם יש בידי משרד החינוך והתרבות או בידי משרד הבריאות תלונות שבית-החרושת מהווה מיטרד, כאשר היה במקום בית-כנסת וגן ילדים? (ג) אבי יודע שמשרד הבריאות צריך לאשר כל תוכנית שמוגשת. האם משרד הבריאות ראה את המקום

דאישר את התוכנית על-סמך זה? אם כן, יתכן שצריך להפנות את השאלה למשרד הבריאות.

מ.צ. זריה:

ד"ר פוזנר הזכירה לנו דבר בכוון, שהיא בקשה לברר לאן עומדים להעביר את בית-החרושת. כי אם למרחק של 10 ק"מ, זה דבר אחר, וזה משנה את ההערכה. מעביין שבבוקדה זו לא שמענו היום במקום אף מלה על כך, האם באמת התגבשה כבר דעה לאן עומדים להעביר את המפעל.

היו"ר א. רימלט:

אני הבנתי שהאנשים שביהלו משא-ומתן עם הנהלת המפעל, קבלו את הרושם שהם רוצים לעזוב בכלל ולקבל פיצויים.

מ.צ. זריה:

יש הבדל אם אנו מציעים מקום אחר והוא איבנו מקבל את הצעתנו, או שאנו לא מציעים שום אלטרנטיבה. בבוקדה זו בדמה לי שהיינו צריכים לקבל הבהרה מאנשי המקום.

ג. שחור:

אני מבין שלמשרד החינוך לא היתה אפשרות אחרת להקים את בית-הספר, כי אין בראש-העין מקום בגודל 30 דוברים שעליו אפשר להקים בית-ספר.

משרד החינוך הודיע לנו היום שהעבין עומד להסתיים במשך כמה שבועות. אני מציע לקבל את הדברים שבאמרו לנו, שהעבין עומד להסתדר בימים הקרובים בצורה זו או אחרת. כלומר, באמר לנו שהמיטרד הזה יסולק, אם המפעל יקבל פיצויים.

ג. אליעד:

הבעיה הזאת איננה יכולה לשמש לנו רק בעייתה של ראש-העין. שאלתי היא - האם קיים איזה שהוא מידגם של נתונים אשר חייבים לענות עליהם האנשים האחראים, כולל המתכננים, כולל משרד החינוך ומשרד הפנים כאשר באים לאשר שטח ולהחליט על הקמת מבנה? צריכה להיות בעבין זה אחריות ממלכתית, אחריות של אנשים בעלי ראייה, בעלי מקצועיות ונתונים. לכן אני שואל אם קיים מידגם של נתונים, ושבתוך אותם נתונים כלול כנתון ראשון מהי ההשפעה של האויר במקום, הנתונים הבריאותיים, סביבתיים וכו'. כי כאשר ועדה מאשרת תוכנית, היא צריכה להיות תומה על-ידי האנשים האחראים, לאחר שבשאלו השאלות הכתובות והמתוכננות מראש. צריך לדעת מי אחראי למה.

ש. לוי:

אני בעצם ממשיך בקו של חבר-הכנסת אליעד ושואל אם אפשר לקבל ממשרד החינוך והתרבות גישה של הוראות והדרכות כאשר עומדים להקים בנין. כלומר, האם זה בעשה בעל-פה, או שיש הוראות בכתב; ומה הן ההוראות, כדי למנוע תקלות בעתיד. האם יש דבר כזה מוכן, ואם אפשר לקבל את זה?

א. רזיאל-באור:

ברצוני לדעת האם יש הוראות כלליות לגבי בחירת מקום לבנייה ואם יש הוראות כלליות על הפיקוח, תוך כמה זמן או כל כמה זמן צריך מפקח להגיש דו"ח ולמי; או שמא אין בכלל דבר כזה. כי גם לפני שהבעייה האקולוגית בעשתה אחד הדברים שעומדים ברומו של עולם, ברור שבית-חרושת לזפת הוא סכנה בריאותית, ואין יתכן להקים בית-ספר במקום כזה? באמר לנו שהמפעל ייסגר. האם יש איזו אסמכתא בכתב לסגירת המפעל וסילוקו מהמקום?

היו"ר א. רימלט:

ביום 6.6 תתקיים ישיבת בית-המשפט, ויש להניח שהשופט יתן צו סגירה, בתנאי שהמשפט לא יידחה שוב. יש לי הנחה סבירה שהמשפט לא יסתיים לפני פתיחת בית-הספר.

א. רזיאל-באור:

(ב) האם היו כבר לפני קרן החינוך או משרד החינוך והתרבות מקרים כאלה שהיה צורך לפנות מפעלים או בתי-חרושת, או אפילו מגורים, על-מנת להקים במקום מוסד חינוכי, ואם יש מסקנות מזה לגבי בית-ספר זה ובית-חרושת זה. מדוע לא דאגו מראש לפינוי המפעל בטרם התחילו בבניית בית-הספר? (ג) מה דורשים בעלי המפעל כפיצוי?

הם הסכימו לסמוך על ועדת השומה ולקבל את קביעתה. עד כה דובר על סכומים החל

היו"ר א. רימלט:

מ-80,000 ל"י ומיליון ל"י.

אני רוצה לומר לחבר-הכנסת שחור, שאני מפקפק מאד אם העניין יסתדר תוך שבועיים, מפני שהדברים לא הולכים כל-כך מהר. (ב) הדבר הוא כה חמור, עד שיש אפשרות, ולוא רק תיאורטית, שבנין שהוקם בכסף עתק, יפונה מתלמידיו. אם כך הדבר, צריך למצוץ שדבר כזה לא יישנה. אם באים להקים בית-ספר, צויכים לדעת מה יכול להיות מחר. לכן השאלה איננה כל-כך קלה ופשוטה, והתברר כאן שאלו על דגמים ותנאים, וזה סימן שזה יכול להיות מחר במקום אחר.

ד"ר פוזנר: בשאלו הרבה שאלות, שהן בחלקן פורמאליות ובחלקן ענייניות, ואשתדל לענות על כולן.

מה קורה כאשר בוחרים מגרש ומאשרים תוכנית? לצורך זה קיימת ועדת בנין ערים, שבה מיוצגים משרד השיכון, משרד הפנים, משרד הבריאות, ולתמהווגו - משרד החינוך איבנו מיוצג בוועדה זו. זה נודע לי עם כניסתי לתפקידי לפני שנה וחצי, ובקשתי שיפנו לוועדה המזכה ושמשד החינוך יצורף לוועדות בנין ערים השונות, מה גם שיכולתי להציע אנשים בעלי מקצוע שיהיו חברים בוועדה.

היו"ר א. רימלט: האם התוכנית של הקמת בית-הספר בראש-העין אושרה על-ידי ועדת בנין ערים או

הוועדה המתוזזית?

ד"ר פוזנר: התוכנית אושרה על-ידי שתי הוועדות. לפי החוק, אי-אפשר להתחיל בבניית בנין, מבלי שיש אישור של ועדת בנין ערים מקומית וועדת בנין ערים מחוזית, וכך היה גם במקרה הזה.

בשאלה שאלה מי מבקר במקום. בדרך-כלל יש גוף אחראי לביצוע הבנייה. במקרים מסויימים זה משרד השיכון, ובמקרים אחרים העירייה או הרשות המקומית, או כמו במקרה הזה - הסוכנות היהודית כסוכן של קרן החינוך. אני מניחה שכל האנשים שבקרו במקום לא ראו בזמן בחירת המקום והתכנון, שהמפעל פועל. ואני חוזרת ומדגישה, שהמפעל איבנו פולט עשן אחרי השעה 10. איבני מטילה ספק שלוא היו רואים את הדבר הזה, היו מדווחים עליו.

בשאלתי אם ישנן הוראות בכתב מה צריך לבדוק כאשר בוחרים בנין לבית-ספר. יש הוראות בחוזר של המנהל הכללי, ובו מדובר על גודל המגרש, על הקירבה לכבישים ועל הסביבה.

היות ועניין זה חשוב לוועדה זו כפי שהוא חשוב לגוי, אז מה שאני אומרת אלה הן עובדות שידועות לי; ואם אי-אפשר ללמוד מהמקרה, הרי שאני רואה בחיוב את עצם הדיון. בדמה לי שכדאי יהיה להוסיף על אותן הוראות דברים ספציפיים שקשורים בבתי-חרושת או בסביבה בכלל, אם כי - וכאן אני מגיעה לשאלה מאד חמורה - יש הרבה מאד מקרים שאי-אפשר לקיים את ההוראות הכתובות. יש הוראות שבית-ספר יסודי איבנו יכול לעמוד על מגרש קטן יותר משמונה דונם, ואנו גאלצים לאשר לעתים קרובות הקמת בית-ספר על מגרשים יותר קטנים, כשאינן טובים יותר. לגבי ראש-העין לא היתה ברירה מבחינת המגרש. המגרש הזה לא מצא חן בעינינו מכל מיני סיבות, אבל זה היה המגרש היחיד. כל זה איבנו תשובה מדוע לא גיסו לסלק את בית-החרושת מהמקום. איבני בטוחה שכך היה, אבל לי נראה שכאשר דברו אז על בית-הכנסת, גן הילדים ובית-החרושת שעומדים בקרבת-מקום, באמר שצריך לבנות גן חדש וזה בעשה; עם בית-הכנסת השלימו והשאיירו במקום; ולגבי בית-החרושת אמרו שלא יחדשו את הרשיון להפעלתו, והוא ייסגר. אין לי על כך הוכחה בכתב, אבל היות ועסקתו באותה תקופה בעשרות בתי-ספר, זכור לי שדברו גם על הנושא הזה.

בשאלה שאלה איך קרה שלא היו תלונות מצד גן הילדים שפעל באותן שעות ובאותו מקום. גם אני איבני מבינה את זה. יתכן שכאן גופת העניין בצורה בלתי-רגילה. כי אם תבקרו במקום הזה, תיווכחו שהעשן פונה לבית-הספר ביום חמסין בלבד. כל יתר הימים העשן הולך לכיוון אחר. אם תוסיפו לזה שמדובר בימים ספורים, ובשעות ספורות, הרי שהמיטרד הוא קטן מאשר הוצג בפנינו, אם כי אני מסכימה שגם זה לא צריך להיות.

ד"ר פוזנר

בשאלה שאלה אם יש פה גזק בריאותי כזה, מדוע לא מנעו אותו? פנינו למשרד הבריאות, וזאת תשובה. הועברה למהנדס גליץ בקרן החינוך, שבקשנו ממנו למפל בבושא. אני אשתדל להמציא לכם את התשובה, האומרת שאין בזה גזק בריאותי, אלא מיטרד בלבד.

מדוע אז לא פעלו? התשובה היא, שיש דברים שהם לא בתחום פעולתו של משרד החינוך והתרבות. אבל כאשר הגענו לשאלה זו אין להעביר את בית-הספר, הגענו למסקנה שאין באפשרותנו לקבוע לאן להעביר אותו. כאשר בעל המפעל רוצה לסגור את המפעל, אין קנה-מידה להערכת הגזק. לכן אמרנו שאם בעל המפעל רוצה לסגור אותו או לעבור למקום אחר, כל מה שאנו יכולים לעשות זה להגיע להערכה, ואז אפשר לחפש מקורות תקציב. אם לא רוצים לעבור למקום אחר, אלא לסגור את המפעל ולקבל את הכסף - איבנו מתנגדים לכן. אבל מה יאמר הציבור ומבקר המדינה וחברי הכנסת, אם הממשלה תשלם למפעל, שרוצה לסתום כסף, כל סכום שהוא ידרוש, מבלי שנוכל לבקש זאת? ואיבנו חושבת שמישהו יכול להעריך כמה שווה המפעל וסגירתו. לכן אמרנו שהדרך היחידה בה... אפשר להעריך את הסכום שמגיע לגעלי המפעל, היא כאשר יימצא מגרש וייאמר לבעל המפעל שלשם הוא יכול לעבור, והשמאי יתליט.

באשר להוראות - יש הוראות בהן כתוב איפה מותר שיהיה מגרש בית-ספר, מה גודלו, המרחק הדרוש מכביש סואן, ציבה מתאימה וכו'. לדעתי, אי-אפשר ללמוד מהמקרה הזה, כי לא כל בית-חרושת מהורה מיטרד. אבל אני חושבת שאפשר ללמוד מהמקרה הזה. . . .

היו"ר א. רימלמן: אני חושב שרוב צתי-החרושת מהורים מיטרד.

ד"ר פוזנר: יש בית-חרושת למקסטיל ובית-ספר בקרבתו, ואיש לא התלונן על כך.

כאשר אנו בונים בית-ספר בקרית-גת או באשדוד, איבנו בתקלים בבעיות. כאשר צריך להקים בית-ספר בעיר שלא תוכננה כהלכה, אז יש בעיות.

אני מקבלת בהחלט את דבריו של חבר-הכנסת אליעד בקשר לבתונים ספציפיים, ואפשר להחיל את זה.

כאשר בונים בית-ספר, יש בדרך-כלל לגוף המבצע קבלן ומפקח במקום. המפקח במצא שם מדי יום ביומו, ולפעמים רק אחת ליומיים. אין שעות קבועות שהוא חייב להיות במקום. במשך הבנייה לא שמענו דבר בבושא זה של בית-החרושת.

א. רויאל-גאור: זה קרה בגלל שאיש לא הסב את תשומת-לבו של המפקח שצריך לדאוג לדברים כאלה. הוא איבנו יודע שבית-ספר איבנו צריך לשכונן על-יד בית-חרושת; זה עבייבו של המשרד ולא של מפקח הבנייה. שאלתי היא אם תוך כדי הבנייה מוסרים דו"ח ביניים.

ד"ר פוזנר: אין קשר בין מפקח הבנייה ובין בחירת המקום.

בקשר למכון לבטיחות ולגהות - אני שומעת על כך בפעם הראשונה. לי לא ידוע הדבר.

היו"ר א. רימלמן: תודה רבה. באחת הישיבות הקרובות גערוך טיוטה של סיכום, ועליה טיוטה בקיים את הדין.

הישיבה בעולה.